

Indicie o existenci nezvěstného historického podzemního objektu v Bílé hoře v Brně

Marek P. Šenkyřík

Ve speleologické literatuře je zdokumentován historický podzemní objekt firmy FWO (1941-1945) ve Stránské skále na periferii Brna, který má ve dvou oddělených patrech 0,8 km chodeb (ŠENKYŘÍK 1994). Dosud se však nevědělo, že jiný velký podzemní kryt vznikl v inkriminované době i v protilehlém kopci Bílé hory. Cennou zmínku o jeho existenci jsem objevil v r. 1993 v archivu Zetoru a.s. při svém tehdejšímu studiu podzemních aktivit firmy FWO. Tento svůj malý archivní objev jsem si původně ponechal na dobádání na pozdější dobu. Teprve zcela nedávno (r. 2005) jsem ho odtajnil a přenechal na dořešení jiným badatelům brněnského podzemí. Podle této cenné informace existuje ve Vystavělově písečňáku v jihozápadním svahu Bílé hory - dnes nezvěstný - velký podzemní kryt. Zmiňoval se o něm v r. 1970 sám archivář Zetoru V. Nečas, který napsal dne 17. března 1970 v Budovateli o událostech na sklonku války v lišeňské Ostmarce tato slova: „...sklepy přestávaly být bezpečné, a proto lidé při kvílení sirén utíkali (z továrny Ostmark) ke krytům. Většinou byly budovány v písečnících. V JIHOZÁPADNÍM SVAHU BÍLÉ HORY byl ve Vystavělově lomu. Druhý v Křižíkovského ulici postavila dřívější fabrika „Novotepa“ kryt pro 1000 osob, a pod Akáty ve zbrojovackém krytu bylo místo pro 2000 lidí. Ten měl dokonce osm betonových chodeb. Menší kryt měla firma Svet ve Vinohradech. Ostmarka měla bezpečný kamenný kryt ve Stránské skále. Kryty pod Stránskou skálou a ve Vystavělově písečňáku byly původně určeny pro nacistickou armádu, a podobně i kryt Zbrojovky, který také sloužil pro zaměstnance. Ve VYSTAVĚLOVĚ PÍSEČŇÁKU, hlubokém 22 m o rozloze 60 x 200 m, začala městská správa budovat VELKÝ KRYT O TŘECH ŠTOLÁCH. POČÁTKEM ZÁŘÍ 1944 BYLY HOTOVY DVĚ Z PROJEKTOVANÝCH ŠTOL DO DÉLKY 300 M a jedna z nich byla asi 25 m vybetonována (konec citace).

Analýza Nečasova textu

V. Nečas byl na přelomu 60 a 70. let svědomitým archivářem brněnského Zetoru, který zpracoval šedivou historii své továrny a v seriálu nazvaném „Léta Lišeňky“ ji čtivou formou zveřejnil v podnikovém Budovateli k osvětě dělnictva. V jeho textu se přirozeně nacházejí četné zprávy o brněnské pobočce vídeňské firmy Flugmotorenwerke Ostmark, na jejichž sutinách továrna Zetor po válce vyrostla. V Nečasových *Létech Lišeňky* jsou proto k nalezení i sekundární zmínky o podzemních aktivitách firmy FWO při přestavbě některých jeskyní v Moravském krasu v letech 1943-1945 na podzemní detašované provozovny (blíže in.: ŠENKYŘÍK 1994, PŘIBIL 2004). Sekundárně se též V. Nečas zmínil i o existenci velkého podzemním krytu v Bílé hoře. Z jeho zmínek je patrné, že historické údaje do svého textu převzal (zřejmě doslovně) z jemu dobře známého historického dokumentu. Nečasovu zprávu o dnes neznámém velkém podzemním objektu pod Bílou horou (v Brně) z období II. světové války lze proto považovat za historicky autentickou a hodnověrnou. Lze předpokládat, že při horečnatém tempu výstavby podzemních krytů na sklonku války dosáhl podzemní objekt pod Bílou horou od září 1944 - kdy měly být již 2 štol 300 m dlouhé - do května 1945 ještě větších délek. Pod Bílou horou se tedy na základě této indicie s největší pravděpodobností nachází jeden z největších historických podzemních objektů města Brna, který je snad svojí velikostí srovnatelný se spodním patrem samotné podzemní továrny ve Stránské skále. Pokud tyto mé řádky někoho přivedou na stopu k jeho objevení, bude splněn účel, za nímž byly sepsány.

Literatura:

- NEČAS V. (1970): Léta Lišeňky. Budovatel 17. března 1970. Brno
PŘIBIL M. (2004): Jeskyně Výпустek. Pozoruhodný příklad symbiózy člověka a jeskyně. - Krasová deprese 10/2004. Praha.

ŠENKYŘÍK M. (1994): Firma Flugmotorenwerke Ostmark G.m.b.h. Wien, Zweigwerk Brunn (1941-1945) a nedokončená podzemní továrna

ve Stránské skále.– Speleofórum 94. Česká speleologická společnost. Brno

Zápis o objevu podzemní chodby pod severním ambitem chrámu Panny Marie ve Křtinách

Marek P.Šenkyřík (ZO ČSS 6-31 Speleologický průzkum poustevník Marek)

Ve dnech 7.-8. října 2005 pronikli členové ZO ČSS 6-31 S.P.P.M (Marek P. Šenkyřík a Radovan P. Dřtil) na svém tradičním badacím pracovišti v historickém podzemí kostela ve Křtinách, do neznámé podzemní chodby procházející v blízkosti kaple sv. Anny pod s. ambitem a rájskou zahradou. Její vchod byl náhodně odhalen dělníky při hloubení inženýrských sítí. Otvoru v základech ve vnějším plášti s. ambitu (směrem k faře) si všiml M.P.Šenkyřík při speleoarcheologickém monitoringu stavebního

výkopu. Dne 7. října 2005 jsem provedl prvotní průzkum objevené lokality, při němž jsem se proplazil v základech zdiva do neznámé chodby 1 m vysoké a 0,6 m široké, která na 7. m končila závalem. Společně s R. P. Dřtilem jsme dne 8.10.2005 zával odtěžili a za přítomnosti křtinského děkana P.Tomáše Prnky jsme objevili další – cca 10 m dlouhý úsek krásné – až 1,5 m vysoké – barokní chodby, která prochází napříč pod „rajskou zahradou“ a končí sifonovitou ucpávkou v blízkosti kaple sv. Anny.

Obr. 1. Historický okamžik návratu „křtinských pomalovaných lebek“ zpět do podzemí chrámu Panny Marie ve Křtinách dne 7. října 2005. Zleva: Marek P. Šenkyřík, RNDr. Ladislava Horáčková, RNDr. Lenka Benešová (foto L. Horáčková).